

Изтегляне на окупационния корпус

Написано от ivailo

Вторник, 27 Март 2012 03:00

В. Тошев Непубликуван материал от 1975 - част 1 Към 20 август 1944 г. в гарнизона в Белоградчик пристигна генерал-лейтенант Стефанов, командир на 4-а армия. Той кацна със самолет на поляната при старата болница. Всички офицери бяхме събрани в столовата на казармата. На този сбор бяхме известени, че 15-и пехотен Ломски полк незабавно трябва да замине за Югославия и да поеме охраната на изтеглящите се и разпаднали части на Окупационния корпус.

В края на м. август полкът се натовари на ешелони и замина пак за Югославия. С пристигането си там дружините заеха позиция в района на ж.п. гара Жито Ража, а щабът на полка със щабните поделения се настаниха на една поляна в близост до самата гара. Така разположен полкът чакаше изтеглящите се части от още съществуващия дотогава корпус.

Един ден към 10 ч. сутринта бях извикан от командира и ми бе възложена първата бойна задача. Заповедта бе да настъпя в района владееен от титовите партизани, да вляза във връзка с тях и да уредя разделчаването на двете войски - нашите части и партизаните, като между тях да има ничие пространство поне от пет километра. Веднага пристъпих към изпълнение на задачата. Бях много самоуверен и подцених задачата като сметнах, че отивам на обикновено учение. От любопитство с мен тръгнаха още двама офицери - о.з. поручик Абаджиев и полковия лекар поручик доктор Марков. Излизайки от Жито Ража, поведох войниците в югоизточна посока към планинските хребети. За предпазване от евентуална изненада от страна на партизаните наредих на един от войниците ми на име Цеко Михайлов да вдигне бяла кърпа. Вероятно ние сме били наблюдавани и изчакани да се приближим по-близо. При вдигане на бялата кърпа по всички хребети забелязах да се изправят хора, а това бяха въоръжени партизани, намиращи се на позиция срещу нас. След като изминах близо един километър бях посрещнат от двама партизани и запитан какво искам и къде отивам. На тези въпроси отговорих, че съм представител на българската войска и искам среща с тяхното командване. След този разговор бях поведен от един партизанин и отведен с цялото ми поделение в близкото село. Там ме представиха на техния началник и след като му изясних моята задача, той ми обясни, че не може да води преговори с нас и че трябва да бъда отведен в техния щаб. Дадох ми един партизанин с кон и потеглихме към техния щаб, който се намираше навътре в планината в някакво далечно село. Отивайки за щаба на титовите партизани, по всички кръстовища бяхме спирани от други партизани, за да даваме обяснение къде отиваме. На тези въпроси отговори даваше придружаващия ни титовист. След като минахме две села и доближихме крайнините на трето, бяхме спрени от титовите партизани, които разпоредиха да слезем от конете. По тяхно нареждане войниците останаха вън от селото, а ние - тримата офицери, бяхме поведени за вътрешността му. В това село и в района видях партизани въоръжени не по-лошо от нас с карабини, автоматични оръжия, леки и тежки картечници, минохвъргачки, моторизирани санитарни линейки и походни фурни и кухни. Това село като повечето балкански села беше разпокъсано и къщите бяха много отдалечени една от друга с големи ливади около тях. На една поляна в средата на селото бяхме спрени и ни се показа една разпрегната волска кола с предложение да седнем и да чакаме

идването на техните представители. До идването на техните представители, дали по заповед или от любопитство, бяхме заобиколени от въоръжени партизани, които налягаха или насядаха около нас в кръг с около 40-50 метра диаметър. Тук пристигнахме към 11:30 часа, а чакахме идването на техните представители до 14:30 часа. Ние вече бяхме отделени от нашите войници и заобиколени от въоръжени партизани, така че всъщност бяхме пленници при титовистите. При тази обстановка започнах да се тревожа както за войниците си, така и за нас и обмислях план как да изляза от това положение. Към 14:30 - 15:00 ч. от близката къща (отстояща на 150 - 200 м от нас), в която влезе придружаващия ни партизанин, излязоха трима души и се отправиха към нас. Като дойдоха, здрависаха се и попитаха кой води командата. Независимо че тогава бях подпоручик, а придружаващите ме офицери - поручици, отговорих, че аз водя командата и изложих подробно моята задача като казах, че съм изпратен от нашето командване при тях с миролюбиви намерения. Между другото подчертах, че сме дошли от България и няма да се бием с тях и че скоро ще се върнем в България като апелирах да не проливаме излишно братска кръв. На това един от дошлите партизани с висок и сърдит тон каза: "Йеле друже подпоручник данас ситуация не е тако, данас Красна армия мина Дунав и крене код Бугарска" и той предложи нашата войска да остане при тях за борба с общия враг - немския фашизъм. Разбрах, че се намираме в тежко положение. Веднага отговорих, че не съм упълномощен да водя такива преговори и това може да направи само моето командване, за което трябва да вляза във връзка с него. Титовистите се съгласиха с това и упълномощиха двама техни представители за такива преговори и с коне всички тръгнахме за Жито Ража. Тъй като се забавих повече от очакваното, командирът започнал да се тревожи за нашия живот и дори бил казал: "как ще се завърна в Белградчик без тях?!...". Като стигнахме крайнините на гара Жито Ража спрях до една чешма с цел запазване тайна количеството и разположението на нашите войски и разпоредих на подофицера си да построи войниците за среща на командира, а аз на галоп се явих в щаба на полка, за да докладвам за случилото се при изпълнение на възложената ми задача и за доведените двама парламентарии-партизани. Командирът първо ми се скара като каза, че не е заповядал да се навлиза дълбоко в партизанската територия и още каза, че не желае да обвързва нашето командване с титовите партизани. След като му обясних, че само по този начин е могло да се върна в разположението на нашия полк, той прие да се срещне с тях и ми нареди да се върна про войниците си, а той ще дойде с лекия автомобил, който имаше на разположение. Аз заминах при войниците си и като се зададе полковник Кехайов командвах за среща на командира. Той слезе от автомобила, поздрави войниците и ми заповяда да ги водя, а се обърна към доведените двама парламентарии като каза, че "с пунгаши не желае да розговаря" и че те трябва да се върнат от където са дошли. Тъй като всички околни хребети бяха заети от нашите части, с измамените парламентарии можеше така да се разговаря. Вечерта нашите части напуснаха позициите около Жито Ража с задача да се придвижат до гара Долевац, а титовите партизани, вероятно недоволни от отношението на нашето командване към техните парламентарии, не само не стояха на 5 км разстояние, но под носа ни запалиха железопътната гара и бяха дошли от двете страни на шосето, по което се изтегляха нашите части. Тази вечер един от моите отделни командири на име Исая Грозданов от с. Гушанци (сега Замфирово, Михайловградско) отиде при партизаните и отпосле стана помощник командир на един наш конен полк. На следващата сутрин полкът осъмна в

Изтегляне на окупационния корпус

Написано от ivailo

Вторник, 27 Март 2012 03:00

западната покрайнина и лозята на гара Долевац. Този ден времето беше облачно и валеше дъжд. Към 8 часа сутринта от всяка рота бяха изпратени настанители за настаняване на полка в селата североизточно от гр. Ниш. В тази команда за настаняване беше изпратен и кандидат-подофицерът Борис Петков от моя взвод. Тази команда не можа да изпълни своето предназначение, тъй като е била върната от германци и дражевисти охраняващи единствено останалия здрав мост на р. Морава. По това време взводът ми се намираше в лозята западно от гара Долевац, където бях и аз. Към 10:30 - 11:00 часа чух, че щабният сигналист подава сигнала за "господата". При този сигнал всички офицери се събрахме в една стая на училището, където се намираше щаба на полка и чакахме идването на командира от щаба на дивизията, който се намираше в с. Мрамор, по на север и назад от нас. С пристигането си командирът набързо ни разказа как командирът на дивизията генерал Банов бил извикан в Нишка баня, където се намираше щаба на Първи български корпус под командата на генерал Николов и там по нареждане на германците командирът на дивизията с личния си адютант подпоручик Иван Антов Лозанов от Видин бил арестуван и задържан с предложение частите от 6-а пехотна дивизия да минат през гр. Ниш и там да бъдат разоръжени, а личният състав да замине за Германия. При това арестуване на командира на дивизията в Нишка баня бил и поручик Георгиев от 35-и пехотен Врачански полк. Този офицер, виждайки безизходното положение на цялата дивизия, без разрешение на германците взел един техен мотоциклет и с него избягал от Нишка баня, пристигнал в щаба на дивизията в с. Мрамор и звестил за станалото останалите офицери от командването на дивизията. По този повод бил извикан и командира на 15-и пехотен Ломски полк, за да бъде решена съдбата на дивизията. На това съвещание по думите на полковник Кехайов имало две предложения - едно да се мине през гр. Ниш и с оръжие да си пробием път за България и второ - под ръководството на полковник Кехайов да се заобиколи гр. Ниш и по черен път през Суха планина по карта да се приберем в радината. Тъй като командирът на 15-и пехотен Ломски полк полковник Иван Атанасов Кехайов по една случайност се оказа най-старши офицер за момента, командването на дивизията се пое от него и той заповяда дивизията да се изтегли от Югославия като мине през Суха планина.

Походната колона, в която ще се движи дивизията беше приблизително такава: на челото се движи 35-и пехотен Врачански полк, следван от 2-и артилерийски полк, картечната дружина, интендантските части и на края на дивизията 15-и пехотен Ломски полк. Челната рота на полка беше 3-а рота под командването на поручик Атанас П. Ангелов, следвана от останалите роти на първа дружина, втора дружина, щабните поделения, трета дружина и на опашката се движи 5-а рота под командването на поручик Димитър Стефанов Ташев, която е тилна охрана на полка и дивизията. При такова движение на колоната аз и моят взвод трябваше да се движим в средата на колоната на полка - място най-малко изложено на опасност от евентуално противноково нападение. След отдаване заповедта за движението на дивизията бях извикан от командира на полка и в присъствието на всички офицери ми бе заповядано веднага да замина с взвода си и превзема и осигуря единствено останалия здрав и охраняван от противника мост на река Морава.

За изпълнението на тази задача веднага тръгнах, тай като в този момент и минутите решаваха съдбата на полка и дивизията. Валеше силен дъжд. При минаването на гара Долевац разбрах, че положението на нашите войски е плачевно и критично. Югославското население, разбрало намеренията на германците спрямо нас, нападнало съсредоточените на тази гара вагони пълни с хранителни продукти и интендантско снабдяване за цялата дивизия и започнало да граби. Тук видях югославяни да носят от нашите вагони бали с одеала, бали с гьон, чували със захар, бали дрехи, връзки обувки и ботуши и т.н. На гара Долевац за охрана на вагоните се е намирала домакинската рота на 15-и пехотен Ломски полк под командата на поручик Владимир Димитров Пунчев. Този офицер не посмял да окаже съпротива на югославското население и се задоволил само с това да скрие знамето на полка и да чака идването на бойните части, за да се присъедини към тях. Като приближих заповядания за овладяване мост забелязах, че той силно се охранява от двете страни на реката от германски войници и дражевисти. За да не събудя съмнение в охраняващия моста противник, спрях войниците на около 100 - 150 метра от него и започнах да провеждам един вид учение с цел да мога да прехвърля мои войници и на отсрещния бряг на реката. На войниците наредих да не откриват първи огън, но ако германците започнат да стрелят по тях, то на стрелбата да се отговори със стрелба и с цената на жертви мостът да се превземе. Взводът разделих на две половини - едната трябваше да премине по моста под командването на взводния ми подофицер Илия Николов Нейнски, а останалата половина с отделение за командване да остане на брега със задача при нужда да подкрепи с огън другарите си до пълното преминаване и превземане на моста. Учението излезе сполучливо. Германците и дражевистите стояха безмълвни и гледаха как моите войници как преминават моста, стигайки до отсрещния бряг. С преминаването на войниците на другия бряг на реката и ние захемем позицията и започнахме да охраняваме моста по първоначалната заповед. Наблюдавахме всяко движение на противника с готовност всеки момент да се защитаваме с оръжие в ръкопашна схватка. След като престояхме в такова положение близо два часа, от запад се зададе челната колона на 35-и пехотен полк. С приближаването на нашите части германците и дражевистите се раздвижиха, но вече беше късно - приковахме ги към земята с огън, вече с превъзхождащи сили, така че не им остана друго освен да гледат как нашите части преминават през моста. Когато челната рота на 35-и п. полк премина, нейният командир поручик Георгиев, същият който беше избягал от Нишка баня и донесъл вестта за арестуването на командира на дивизията, се изправи на коня си и извика: "Подпоручик, предай на полковник Кехайов, че поручик Георгиев премина моста!", а това значеше, че вече няма сила, която да ни спре. Тук трябва да допусна, че германците не се съпротивляваха, когато ние захемем моста и нашите части започнаха да минават по него, защото са мислили, че ние ще тръгнем по пътя за Ниш, където ни очакваха други германски части, за да ни разоръжат и пленят, но ние вместо на изток тръгнахме на запад по пътя през Суха планина...

След минаването на 35-и пехотен Врачански полк в близост до него преминаха и другите части на дивизията, а 15-и пехотен Ломски полк не се виждаше. В този промеждутък от време на моста пак останаха моите войници да се дебнат с германците

Изтегляне на окупационния корпус

Написано от ivailo

Вторник, 27 Март 2012 03:00

и да охраняват шосето. Това прекъсване на колоната се дължеше на продължителното изчакване от страна на командира на изтеглянето на другите части на дивизията. Едва към 18 часа се зададе челната рота на нашия полк. Войниците, независимо от лошото време, вървяха усилен марш. В момента, когато челната рота преминаваше на другия бряг на реката, по шосето откъм гр. Ниш пристигнаха четири германски бойни коли и поискаха да влязат в нашата колона. Германските танкове бяха спрени от нас и с помощта на преводчика Чипилев им обяснихме, че те трябва да изчакат изтеглянето на нашите части и тогава да продължат пътя си за гр. Прокупле. С преминаването на щабните поделения през моста моите войници се вляха в колоната. Интересно е, че германците не заминаха с бойните си коли по тяхното първоначално искане, а след изтеглянето на нашите части през моста те се върнаха обратно за гр. Ниш.

Пътят през Суха планина беше тесен и неподходящ за движение с големи автомобили и тежко натоварени обози. За осигуряване бързото движение последва заповед да се изоставят тежките товари, в резултат на което бяха хвърлени много конски каруци ведно с товарите в течащата в долината река Морава. При това движение получих нова заповед от командира на полка да дам 10 войника със здрави коне и те с командира на пионерохимическия взвод подпоручик Петър Димитров да останат след колоната и разрушат с взрив всички мостове, оставащи след нас, с цел да бъде предпазена колоната от нападение от моторизирани части на противника откъм ариергарда. Към 1 ч. след полунощ колоната спря като в челото ѝ се чуваше пущечна, картечна и монокхвъргачна стрелба. После че изясни, че титови партизани били открили огън по нашите войници и след като били прогонени колоната продължи движението си. Тук за отблязване е твърдото решение на командира на полка, което той сподели с нас, намиращите се в момента при него офицери, че не трябва да се предаваме на германците и че ако бъдем нападнати от тях да заемем позиции по виждащите се в нощта силуети на планински хребети и възвишения и да се бием докато имаме бойни припаси, а след това "кой как може за България" - като той посочи с ръка на изток, където се намираше родината.

Походната колона беше доста дълга и това затрудняваше движението. Към 6:30 - 7 ч. сутринта на следващия ден преминахме село Гаджин хан, намиращо се южно на 15-20 км разстояние от Нишка баня, с която се свързваше сравнително първокласно шосе. За ободряване на войниците командирът заповяда музиката да свири церемониален марш и минаващите войници бяха поздравявани от него. Независимо от голямата умора от дългия марш и безсъние войниците стъпваха с бодра стъпка и вървяха още по-бързо към родината.

След изтеглянето на колоната през Гаджин хан отново бяхме достигнати от няколко германски бойни коли - "Панцери". Охраняващата 5-а рота под командата на поручик Ташев спря бойните коли и от разговора с германския командир стана ясно, че те искат да разговарят с командира с предложение колоната да се върне към гр. Ниш, където уж щели да ни дадат вагони за изтегляне за България. В отговор на тяхното искане

Изтегляне на окупационния корпус

Написано от ivailo

Вторник, 27 Март 2012 03:00

нашият преводчик им казал, че командирът се намира на челото на колоната и ако настояват да разговарят с него трябва да слязат от бойните коли и пеша да догонят нашето командване. При това положение германците се отказаха от по-нататъшното ни преследване, а ние с още по-усилен марш се движихме към нашата граница.

По време на това бягство полковник Кехайов за запазване в тайна името си се подписваше "Полковник Христов", а на мен бе заповядал от време на време да се изнасям на галоп към челото на колоната и там, където имаше спряно поделение, да му нареждам от името на командира на 6-а пехотна Бдинска дивизия веднага да тръгва в движение пред ротите на 15-и пехотен Ломски полк.

При такава обстановка, напрежение, без сън и почивка за три денонощия изминахме разстоянието от гара Долевац през Суха планина, Гаджин Хан, Равна Дубрава, Модра стена, Либарадже и достигнахме с. Бабушница, където спряхме за почивка. Село Бабушница е малък околийски център и по споразумението от 1941 г. беше придадено към България ведно със западните покрайнини и Босилеградско. На следващия ден дивизията продължи пътя си по посока на гр. Пирот като 35-и пехотен полк и другите части на дивизията бяха спрени в района на с. Понор, източно от града, а 15-и пехотен полк остана в селата Долно и Горно Кърнино.

При така заетите райони частите от 6-а пехотна дивизия бяха заварени от станалата в нашата страна политическа промяна - падането на старата власт и вземането на властта от правителството на Отечествения фронт. Новото правителство обяви война на Германия и ние - частите на 6-а пехотна дивизия останахме на позиции да прикриваме съсредоточаването на нашата армия за водене бой с германците.